

Lp nõukogu liikmed

Kohtusime aprillis EBINi liikmetega ning arutasime "Narkosurmade analüüsi" projektiga seotud küsimusi. Üheks peamiseks küsimuseks oli registriandmete pseudonüümimine. Pakuti välja võimalus kasutada pseudonüümimist X-tee kaudu. Oleme nüüdseks analüüsinud ja uurinud selle teenuse võimalusi. Kuna tegemist on uue teenusega, mida pole veel katsetatud ja mille töökindlus ei ole hetkeseisuga teada, lähtume esialgsest kavandist ning kirjeldame täpsemalt, kuidas tagame isikuandmete turvalisuse. Kõik teised küsimused, mis said ka koosolekul läbi arutatud on vastatud all. Parandused on kollasega lisatud projekti taotlusse. Oleme tänulikud, kui saaksite projekti taotluse üle vaadata esimesel võimalusel.

Lugupidamisega

Gerly Tamm, Liina Haring, Lisanna Lehes, Andri Ahven, Anna-Liisa Uisk

Tartu Ülikool ja Justiitsministeerium

-
1. "Ülekaalukas avalik huvi tuleneb otseselt riiklikust strateegiast – ennetada narkootikumide üledoosi tõttu põhjustatud surmasid (Eesti narkopoliitika näeb ette, et Eestis ei tohiks keegi narkootikumide üledoosi tõttu surra)." - natuke optimistlik. Palun vaadake kogu taotlus tervikuna üle selliselt, et suvaline mitterelevantne sõnavahet oleks korrigeeritud.

Vastus: Uuring lähtub riiklikest eesmärkidest. Eesti narkopoliitika aastani 2030 valge raamatus on sõnastatud Eesti narkopoliitika üks eesmärkides, mis on seotud kahjude vähendamisega (lk 7): "Aastaks 2030 ei sure Eestis narkootikumide tarvitamise tagajärjel mitte ükski inimene." Oleme tekstis nüüd veelgi selgemalt esile toonud viite narkopoliitika raamatule. See uuring aitab kaasa selle eesmärgi täitmisele, selgitades olulisemaid tegureid, mis narkosurmadega seonduvad, mis aitaks parandada ennetustööd ning sihtida sekkumisi neile, kellel seda enim vaja on. Oleme taotluses lihtsustanud sõnastusi.

2. Kohe pärast kõigi andmete kokku liitmist kustutame isikut üks-üheselt tuvastada võimaldavad andmed andmestikust (isikukoodi) - kes kustutab?

Vastus: Gerly Tamm kustutab TÜ andmestikust ja Andri Ahven kustutab Justiitsministeeriumi andmestikest.

3. Kust saadakse n-ö "mittesurnute" võrdlusgrupp?

Vastus: Oleme kirjeldanud seda meetodis. Täpsustused lisatud.

4. Milline näeb välja Eestis narkosurma surnud inimese teekond ajateljel (ühe juhtumianalüüsi näitel)? - kas üks juht ei ole vähe selleks, et seda teekond kirjeldada?

Vastus: EBINi koosolekul jäi kõlama, et metoodika on sobiv, sh juhtumianalüüs kasutamine. Juhtumianalüüs on tavapärane teaduslik meetod kvalitatiivselt illustreerimaks asjaolude järgnevust.

5. "Mittesurnutest võrdlusgrupp. Registreeritud uimastite tarvitajad 2019-2022 Eestis, esinduslik valim, mis on sobitatud üledoosi surnute valimi suhtes (n=177) süütegude olemasolu alusel. Mittesurnute valimi (süütegusid sooritanud ja mittesooritanud) väljavõtteid palume teha Narkoviregistri, E-toimiku ja TEHIKu registritesse kantud uimastitarvitajate üldkogumist." – Palun korrigeeri lauset arusaadavamaks. (süütegusid sooritanud ja mittesooritanud jne).

Vastus: Täpsustused lisatud.

6. "Regioon maakonna täpsusega Registris on tunnus elukoha aadress " – Palun selgitada, kuidas on võimalik vältida, et kedagi isiklikult ära ei tunta?

Vastus: Elukoha aadress kodeeritakse ümber maakonna tasandile, palume seda teha juba registripidajal, kui võimalik. Isikustatud andmeid hoiame turvatult. Isikukoodide asemel kasutame pseudonüüme: täpsustused on lisatud.

7. Miks on vajalik algandmete säilitamine nii JuMis kui TÜ-s? Kui isegi algul soovitakse mõlemas serveris säilitada (nt JuM ühendab osade registre andmed, siis peale ühendamist pole neid andmeid vaja), siis peale andmete liitmist puudub vajadus andmete hoidmiseks kahes serveris korraga.

Vastus: Me ei saa vältida seda, et teatud ajahetkel eksisteerivad koopiad kahes serveris paralleelselt, see tuleneb päringute tegemise ja andmete liikumise loogikast. Me püüame minimeerida seda, et andmeid paralleelselt mitmes asukohas hoitakse. Analüüsik vajalike andmete liitmise järgselt ja analüüside teostamise järgselt koostame andmete kustutamise aktid. Alates 31.12.2024 säilitatakse vaid summeeritud andmed, isikuandmeteta.

8. IK eemaldamine (ja IK ja pseudonüümi vastavustabeli kustutamine) ei tähenda anonüümimist, tegemist on endiselt pseudonüümitud andmetega.

Vastus: Lisasime parandused teksti. "Anonümiseeritud" asemel viitame nüüd "pseudonüümitud" andmetele.

9. Võrdlusgrupi moodustamine ja valimi suurus - millise registri põhjal see esmalt moodustatakse? Narkomaaniaravi register või karistusregister või e-toimik või kõigi nende? Hinnanguliselt on võrdlusgrupi tarbeks vajalik pärida ca 4000 inimese andmeid. Kas see ei ole ülemäärane? Kas seda ei ole tõesti võimalik kitsendada?

Vastus: oleme lisanud täpsustused meetodisse. Selgitasime valimi koostamise loogikat ka skeemide ja jooniste abil EBINi koosolekul. Lisatud ka siia: vt "LISA: MEETOD".

10. Juhime tähelepanu sellele, et rahvastikuregistrist ei ole võimalik saada sotsiaaltoetuse andmeid.

Vastus: parandus tehtud.

11. Isikukoodide ja pseudokoodide vastavustabeli hoidmist JuMis on põhjendatud tööülesannete jaotusega. Aga see on jäänud selgitamata, millised isikuandmete andmetöötlaste ülesanded on JuMi ametnikel. Lisaks juhime tähelepanu, et andmeid hoitakse "JuMi serverites". JuMil endal ei ole tõenäoliselt servereid, vaid jutt käib RIK/RIT serveritest.

Vastus: Andmete hoidmine toimub RIKis (Justiitsministeeriumi poolelt). JustM analüütik (Andri Ahven) teostab andmepäringud, valib ja koondab andmed JustM hallatavatest andmestikest kokku ning edastab need RAKEle krüpteeritult (Gerly Tammele). Üldine ülesannete jaotust ja andmepäringute järgnevust kirjeldav protseduur on lisatud taotluse lisasse.

12. Punkti 13 b all öeldakse, et isikuid ei teavitata uuringust. Samas GDPR näeb siiski ette inimese teavitamise, kui andmed temalt endale ei pärine (art. 14). Seda saab teha näiteks läbi veebilehe. Lisaks juhime tähelepanu sellele, et peate avaldama info selle kohta, kuhu saab uuringusse kaasatud inimene pöörduda küsimustega uuringu kohta. Ei ole õige suunata nad kohe AKI poole. AKIsse saavad inimesed esitada kaebuse juhul kui nende põhiõigusi on rikutud selle uuringu raames.

Vastus: Info lisatakse JustM kodukale siis, kui uuring on saanud kooskõlastuse EBINilt.

13. Juhime tähelepanu ka sellele, et poliitikakujundamise uuringu läbiviimiseks tuleb esitada ka taotlus AKI-le.

Vastus: Oleme AKI taotluse mustandi kokku pannud ja ootame EBINi kooskõlastust, et AKIle taotlus.

14. Nõustun kommentaaridega kahes serveris andmete säilitamise osas, sh jäävad ebaselgeks konkreetset rollid/ülesanded. Ebamääraseks jääb isikukoodide kohene kustutamine andmestikust – kes seda teeb?

Vastus: Vastatud eespool. TÜ poolelt vastutab kustutamise eest Gerly Tamm, JustM poolelt Andri Ahven.

15. Vastused ei sisalda selgitust, millist ülesannet täidavad JuM inimesed, et neil on tarvidus andmetele ligipääsuks ka pärast päringute tegemist ja andmete liitmise kontrolli. Loomulikult on võimalik, et ka ministeeriumi analüütik teostab osa analüüsist, kui hetkel ei nähtu taotlusest, et antud juhul oleks sellise olukorraga tegemist.

Vastus: Vastatud eespool.

16. Millal kustutakse ülejäänud andmestik (kui vastuse p 7 järgi jääb JuM-le vaid üldistatud andmed). Küsin täpsustust seetõttu, et taotlusest tundub, et uuringu läbiviijad peavad anouümseteks siiski juba neid andmeid, kust isikukood eemaldatud ja pseudonüüm kustutatud. Juhul kui säilitatakse ainult üldistatud andmed (ilmselt peale analüüsi lõppu 31.12.2024?), siis see võib olla sobiv.

Vastus: Pseudonüümitud andmestik kustutatakse hiljemalt 31.12.2024. Summeeritud andmetega andmestik kustutatakse hiljemalt 01.01.2026.

17. Palun konkreetselt välja tuua ajavahemik, mis võetakse võrdluseks. Ei ole asjakohane andmete võrdluses sõnakasutus "mõned aastad enne", kuna välja ei ole toodud, mis aeg täpsemalt võrdluseks võetakse (nt 2 aastat enne surma vmt), nt TÖR ja EMPIS puhul puudub.

Vastus: Iga tunnuse ajaline piirang on kirjeldatud tunnuste loendis (vt lisa). Täpsustused lisatud ka teksti.

18. Täienduseks veel, et kuigi andmed kavatsetakse kustutada päringute tegemise lõpul (ja seda on täpselt raske määrata), siis mingi tähtaja peaks uurijaid ikkagi määrama"- ... mitte hiljem, kui...".

Vastus: Pseudonüümitud andmed kustutatakse 31.12.2024.

19. Ikkagi jääb arusaamatuks, miks peab hoidma isikustatud andmeid mõlema institutsiooni serverites. Sedatüüpi selgitused, et : "...kahe erineva asutuse serverites koopiade säilitamine vähendab andmetöötluse käigus tekkida võivate vigade, nt andmete kustutamise või moonutamise riski" ja "Samuti tagab see lisaturvalisuse, et "võti" ei kao enne, kui kõik andmed on kokku liidetud." kõlavad pehmelt öeldes kummaliselt.

Vastus: Koopiad tekivad päringute tegemise protseduuri käigus. Selgitasime andmete logistikat koosolekul, lisasime täiendused taotlusele.

20. Palun kirjeldada, millistele turvanõuetele vastavat serverit kasutatakse andmete hoidmiseks? Andmete hoidmise nn pilveteenustele on samuti seatud turvanõuded (sertifitseeritud vastavalt mis (nt ISKE-M) tasemele, turvaklass, kas krüpteteeritud, kelle käes on võti). Nimetatakse, et Nextcloud vastab kõrgele tasemele, kuid millisele täpsemalt? Palun kirjeldada.

Vastus: Andmeid analüüsitakse Tartu Ülikooli serverites ja hoitakse Nextcloudis (vt lisa <https://wiki.ut.ee/display/IT/Nextcloud>). Nextcloudi turvastandardid vastavad ISKE M tasemele (tase T1K1S2). Pseudonüümimise võti on TÜst Gerly Tammel ja JustM poolelt Andri Ahvenal.

Meetod

